

Yükseköğretimde Eğiticilerin Eğitimi

Editörler:

Mehmet TEKEREK · Mahmut SAĞIR

Editörler: Prof. Dr. Mehmet TEKEREK - Doç. Dr. Mahmut SAĞIR

YÜKSEKÖĞRETİMDE EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ

ISBN 978-625-7228-35-0

DOI 10.14527/9786257228350

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yükseköğretim kurumları yani üniversiteler bir ülkenin en stratejik kurumlarından bir olarak kabul edilmektedir. Üniversiteler her alandaki gelişimi bilimsel süreçlerle başlatan, bilgiyi üreten ve ülkenin ve toplumun kullanımına sunarak insanlığa hizmet eden kurumlardır. Üniversitelerde yürütülen eğitim hizmetlerinin daha nitelikli yürütülebilmesi için öğretim elemanlarının mesleki gelişimlerini güçlendirmek ve mesleki yetkinliklerini arttırmak gerektiği düşünülmektedir. Çünkü içinde bulunduğumuz bilgi çağında öğretim üyeleri dahil herhangi bir meslek mensubunun kendisini sürekli yenilemeden ve geliştirmeden nitelikli hizmet sunması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle her kurumda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarında da hayat boyu eğitim etkinlikleri içerisinde değerlendirilebilecek bir program olan eğitimcilerin eğitimi programlarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Eğiticilerin eğitimi, eğitici personelin bilgi ve becerilerini artırmak için yapılan sistematik bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır. Eğitimcilerin eğitimi programları, işgöreni işbaşında yetiştirme ve geliştirme işlevi gören programlardır. Bu yönüyle eğitimcilerin eğitimi programları; hizmet içi eğitim, insan kaynaklarının geliştirilmesi, personel eğitimi, kariyer geliştirme adları altında tüm dünyada uygulanmaktadır. Bu tür programlarla, eğitimcilerin niteliğini yükselterek üniversitelerin eğitim hizmetinin niteliğini arttırmak amaçlanmaktadır. Zira araştırmalar, üniversitelerin "öğretim" işlevinin geliştirilmesi için, öğretim üyelerinin pedagojik formasyon eğitimine ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır. Bu ihtiyaç dikkate alınarak Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi liderliğinde öğretim elemanlarına dönük olarak 'Eğiticilerin Eğitimi' programları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'de bir ilk olma özelliği gösteren bu programlarda, 7 fakülte ve yüksekokulda görev yapan yaklaşık 200 öğretim elemanına; olumlu öğrenme öğretme ortamı oluşturma, yetişkin eğitimi, öğrenme ve düşünme stilleri, öğretimde teknoloji kullanımı, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenme ortamlarında iletişim, probleme dayalı öğrenme yaklaşımı, eğitim-öğretimde sinema filmlerinden yararlanma, ölçme ve değerlendirme ile öğrenci hak ve sorumlulukları gibi konularda eğitim verilmiştir.

KSÜ Eğitim Fakültesi'nde düzenlenen eğitimcilerinin eğitimi programlarını yürüten ekip tarafından hazırlanan bu kitap Türkiye'de kendi alanında belki de bir ilk olmasından dolayı oldukça değerli bir çalışmadır. Üniversitemizde düzenlenen eğitimcileri eğitimi programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında ve sonrasında böyle bir eserin ortaya çıkmasında gösterdiği çabalarından dolayı başta Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Nail YILDIRIM'ı, kitabın editörlerini ve programlarda ve kitap bölümlerinin yazımında emeği geçen tüm

öğretim üyelerini tebrik eder, başarılı çalışmalarının devamını dilerim. Ayrıca Yükseköğretim kurumlarında yürütülen eğiticilerin eğitimi programlarına kaynak olarak kullanılacak nitelikte olan böyle bir çalışmanın basımını üstlenerek esere katkı sağlayan Pegem Akademi ekibine şükranlarımı sunarım.

Prof. Dr. Niyazi Can

(KSÜ Rektörü)

Bölümler ve Yazarları

Editörler: Prof. Dr. Mehmet TEKEREK - Doç. Dr. Mahmut SAĞIR

1. Bölüm: Eğitimin Temel Kavramları ve İşlevi

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÇETİN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1118-0740

Doç. Dr. Serkan ÜNSAL - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0367-0723

2. Bölüm: Yetişkinlerin Özellikleri

Dr. Öğr. Üyesi İsmail YELPAZE - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4428-0502

3. Bölüm: Yetişkin Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Veda YAR YILDIRIM - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2129-4189

4. Bölüm: Öğrenme ve Düşünme Stilleri

Doç. Dr. Gülay BEDİR - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3488-6340

5. Bölüm: Yetişkin Eğitiminde İletişim

Doç. Dr. Serkan ÜNSAL - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,

ORCID No: 0000-0003-0367-0723

Doç. Dr. Mahmut SAĞIR - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,

ORCID No: 0000-0003-3807-151X

6. Bölüm: Yükseköğretimde Öğrenme Ortamlarından Sınıfın Doğasını Anlamak

Doç. Dr. Eşef Hakan TOYTOK - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3638-1901

7. Bölüm: Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturma

Doç. Dr. Ramazan YİRCİ - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4696-7420

8. Bölüm: Öğrenme Ortamında Disiplin

Dr. Öğr. Üyesi Akif KÖSE - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6961-6052

9. Bölüm: Öğretim İlke ve Yöntemleri

Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT - Yozgat Bozok Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0725-6036

10. Bölüm: Probleme Dayalı Öğrenme

Doç. Dr. Evrim URAL - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5427-2023
Güzide DADLI - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4906-0146

11. Bölüm: Yükseköğretimde Öğretim Teknolojileri

Dr. Tuğba ALTAN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0073-6459
Dr. Özgür ÖRÜN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7131-7265
Prof. Dr. Mehmet TEKEREK - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6112-3651

12. Bölüm: Öğretimde Sinema Kullanımı

Doç. Dr. Orhan ERCAN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3157-3656

13. Bölüm: Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Levent YAKAR - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7856-6926
Doç. Dr. Erkan Hasan ATALMIŞ - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9610-491X

14. Bölüm: Yasal Metinlerde Öğrenci Hak ve Ödevleri

Dr. Öğr. Üyesi Reyhan AĞÇAM - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5445-9031

15. Bölüm: Eğitimcilerin Eğitimine İlişkin Bir Araştırma

Prof. Dr. Niyazi CAN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4373-0719
Prof. Dr. Nail YILDIRIM - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7746-4618

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI VE İŞLEVİ

1. GİRİŞ.....	1
2. EĞİTİMLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	2
2.1. Eğitim	2
2.2. Eğitim Sistemi.....	11
2.3. Tekno-pedagojik Eğitim	11
2.4. Uzaktan Eğitim.....	12
3. EĞİTİM TÜRLERİ	13
3.1. Formel Eğitim.....	13
3.2. İnförmel Eğitim.....	15
4. EĞİTİMİN AMAÇ VE İŞLEVLERİ.....	16
ÖZET	19
KAYNAKÇA	20

2. BÖLÜM YETİŞKİNLERİN ÖZELLİKLERİ

1. GİRİŞ.....	25
2. YETİŞKİNLİK	26
3. YETİŞKİNLERİN ÖZELLİKLERİ	27
3.1. Bilişsel Özellikler.....	28
3.2. Fiziksel Özellikler.....	31
3.3. Psikososyal Özellikler	33
ÖZET	41
KAYNAKÇA	43

3. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİ

1. GİRİŞ.....	47
2. YETİŞKİN EĞİTİMİ.....	48
2.1. Yetişkin Eğitimini Gerekli Kılan Sebepler	51

2.2. Yetişkin Öğrenmesi Üzerine Temel Varsayımlar (Yetişkin Eğitim İlkeleri) ..53	53
2.3. Yetişkinlerin Öğrenme Özellikleri	53
2.4. Yetişkin Eğitiminde Öğrenme Ortamları	54
2.5. Yetişkin eğitimcisi	58
2.6. Yetişkinlerde Öğrenme Üzerine Bir Model: Andragoji.....	61
ÖZET	67
KAYNAKÇA	69

4. BÖLÜM ÖĞRENME VE DÜŞÜNME STİLLERİ

1. GİRİŞ.....	75
2. ÖĞRENME KAVRAMI VE ÖĞRENMEDE BİREYSEL FARKLILIKLAR	76
2.1. Öğrenme stilleri	77
2.1.1. Bilişsel Stiller	78
2.1.2. Düşünme Stilleri.....	78
3. DUNN VE DUNN'IN ÖĞRENME STİLİ MODELİ	80
4. KOLB'UN ÖĞRENME STİLLİ MODELİ.....	81
5. MCCARTHY ÖĞRENME STİLİ MODELİ (4 MAT ÖĞRETİM SİSTEMİ).....	83
6. HONEY VE MUMFORD ÖĞRENME STİLİ MODELİ	83
7. GREGORC ÖĞRENME STİLİ MODELİ	84
8. FELDER-SİLVERMAN ÖĞRENME STİLİ.....	85
9. REİD ÖĞRENME STİLİ MODELİ	86
10. COHEN VE WEAVER ÖĞRENME STİLİ TERCİH SINIFLANDIRMASI.....	87
11. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI	87
11.1. Çoklu Zeka Alanları	88
12. GRASHA-RİECHMANN ÖĞRENME STİLİ MODELİ	88
12.1. Grasha-Riechmann Öğrenme Stilleri Karakteristik Özellikleri	89
13. DÜŞÜNME STİLLERİ	89
13.1. Düşünme stilleri boyutları ve içerikler	89
ÖZET	91
KAYNAKÇA	92

5. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİNDE İLETİŞİM

1. GİRİŞ.....	96
2. İLETİŞİM VE İLETİŞİM SÜRECİ	97
3. İLETİŞİM TÜRLERİ.....	98
3.1. Sözlü İletişim	98
3.2. Sözsüz İletişim	99
3.3. Yazılı İletişim	99
4. İLETİŞİM BECERİLERİ.....	100
4.1. Etkin Dinleme	100
4.2. Empati Kurma	103
4.3. Beden Dilini Kullanma.....	105
4.4. Etkili Konuşma.....	106
5. İLETİŞİM- EĞİTİM İLİŞKİSİ	108
6. ÖĞRETİM ELEMANLARININ İLETİŞİM BECERİLERİ.....	109
7. ÖĞRETİM ELEMANLARININ İLETİŞİM BECERİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	112
8. ETKİLİ BİR İLETİŞİM İÇİN ÖĞRENCİYİ ANLAMAK.....	112
GENÇLERİN SESİ	113
9. EĞİTİMDE İLETİŞİM ENGELLERİ.....	114
9.1. İnsanları Değiştirmeye ve Kalıba Girdirme Çabası.....	114
9.2. Görünüşte Dinleme	114
9.3. Zihin Okuma	115
9.4. Ben Dili Yerine Sen Dili Kullanma	115
9.5. Açık Sadakati- Modern Skolastizm.....	116
9.6. Filtreleme ve Teyit Önyargısı.....	117
9.7. Kutuplarda Düşünme	117
9.8. Kişiselleştirme	118
9.9. Aşırı Genelleme.....	118
ÖZET	118
KAYNAKÇA	120

6. BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME ORTAMLARINDAN SINIFIN DOĞASINI ANLAMAK

1. MAKRO DÜZEYDE SINIFIN DOĞASINI ANLAMAK.....	126
2. MİKRO DÜZEYDE SINIFIN DOĞASINI ANLAMAK.....	127
3. ÖĞRETMENİN SINIFTAKİ YÖNETSEL DAVRANIŞLARIN ETKİLERİNİN NE KADARININ FARKINDAYIZ?	128
4. SINIF VE ÖĞRENMENİN DOĞASI.....	130
5. SINIFIN DOĞASININ ÖĞELERİ.....	133
5.1. Sosyolojik Öge.....	133
5.2. Psikolojik Öge.....	134
6. EĞİTİMSEL-ÖĞRETİMSEL ÖGE	134
7. YÖNETİMSEL ÖGE.....	135
8. SINIFIN DOĞASINDA LİDER OLMAK.....	136
ÖZET	138
KAYNAKÇA	142

7. BÖLÜM

OLUMLU ÖĞRENME ORTAMI OLUŞTURMA

1. GİRİŞ.....	145
2. KUŞAK SINIFLANDIRMALARI VE ÖZELLİKLERİ.....	147
3. Z KUŞAĞI VE ÖĞRENME ORTAMI	153
4. Z KUŞAĞI VE ÖĞRETİM ELEMANLARI.....	156
5. YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME ORTAMI YÖNETİM YAKLAŞIMLARI ..	158
5.1. Tepkisel Öğrenme Ortamı Yönetimi	159
5.2. Önlemsel Öğrenme Ortamı Yönetimi.....	160
5.3. Gelişimsel Öğrenme Ortamı Yönetimi	160
5.4. Bütünsel Yaklaşım.....	161
6. OLUMLU ÖĞRENME ORTAMI OLUŞTURMADA YAPILABİLECEKLER.....	161
ÖZET	162
KAYNAKÇA	163

8. BÖLÜM

ÖĞRENME ORTAMINDA DİSİPLİN

1. GİRİŞ.....	167
2. DİSİPLİN, BASKICI-YAPICI DİSİPLİN KAVRAMLARI VE YAPICI DİSİPLİNİN EĞİTİM SÜRECİ AÇISINDAN ÖNEMİ	170
3. DİSİPLİN MODELLERİ	171
3.1. Kounin Modeli	172
3.2. Ginott Modeli	173
3.3. Dreikurs Modeli (Akıl Sonuç Modeli-Mantıksal Sonuçlar Modeli)	173
3.4. Gerçeklik Terapisi Modeli.....	174
3.5. İddialı Disiplin Yaklaşımı Modeli (Canter Modeli).....	174
3.6. Skinner'in Davranış Değiştirme Modeli	175
3.7. Redl ve Wattenberg Modeli	175
3.8. Gordon Modeli (Öğretmen Etkisiz Eğitim Modeli-Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli)	176
3.9. Jones Modeli	176
4. ÖĞRENME ORTAMINDA YAŞANMASI MUHTEMEL DİSİPLİN SORUNLARI.....	177
5. DİSİPLİN SORUNLARININ NEDENLERİ.....	178
5.1. Öğretim Elemanı Kaynaklı Nedenler	178
5.2. Öğrenci Kaynaklı Nedenler	179
5.3. Program Kaynaklı Nedenler	179
5.4. Ortam Kaynaklı Nedenler	180
5.5. Öğrenme Ortamı/Okul Dışı Kaynaklı Nedenler	182
6. ÖĞRENME ORTAMINDA YAPICI DİSİPLİN OLUŞTURMA STRATEJİLERİ.....	183
6.1. İşine Saygı Duyma, Kendini İşe Verme, İşinin Önemli Olduğunu Hissettirme.....	184
6.2. Mesleki Yeterliliğe ve Donanımına Sahip Olma, Alandaki Yenilikleri Takip Etme	185
6.3. Planlı Ve Derse Hazırlıklı Olma.....	186
6.4. Dersleri Zenginleştirme	186
6.5. Pgyalion Etkisini Göz Önünde Bulundurma ve Premack İlkesini Kullanma	187
6.6. Beklediği Davranışlar İçin Rol Model Olma, Tutarlı ve Sabırlı Olma.....	188
6.7. Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirmesi Yapma, Öğrencilerden Dönüt Alma	189

6.8. Kural Oluşturma, Karşılıklı Beklentileri Açıklama ve Sürekli Bilgilendirme Yapma	190
6.9. Ödüllendirmeden Faydalanma Ve Pekiştirme Değiştirme	190
6.10. Öğrenciyi Tanıma, Öğrenci Statüsüne Saygı Duyma, Sözel/Fiziksel Şiddetten Kaçınma	191
6.11. Yakınlık Denetimi Kurma, Öğrenciyle Karşı Karşıya Gelmekten Kaçınma	192
6.12. Sorumluluk Verme, Derse Katma, Cesaretlendirme ve Başarı Hazzını Tattırma	193
6.13. Sınıfta Uygun Fiziksel-Psikolojik-Öğrenme Ve İşbirliği Çevresi Oluşturma	194
6.14. Önceki ve Sonraki Dersler Arasında Bağ Kurma	194
6.15. Etkileme	194
6.16. Bazı Durumları Öğrenciyle Birebir Görüşme	195
6.17. Zamanı Etkili Kullanabilme	195
ÖZET	198
KAYNAKÇA	199

9. BÖLÜM ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

1. GİRİŞ	201
2. EĞİTİM-ÖĞRETİM İLKELERİ	202
2.1. Öğretimde Yapararak-Yaşayarak Öğrenme İlkesi	203
2.2. Öğretimde Bireye Görelik İlkesi	203
2.3. Öğretimde Hayatilik İlkesi (Yaşamsallık)	203
2.4. Öğretimde Güncellik İlkesi (Aktüalite)	204
2.5. Öğretimde Açıklık İlkesi	204
2.6. Öğretimde Ekonomiklik İlkesi	204
2.7. Öğretimde Somuttan Soyuta İlkesi	204
2.8. Öğretimde Bilinenden Bilinmeyene İlkesi	204
2.9. Öğretimde Yakından Uzağa İlkesi	205
2.10. Öğretimde Basitten Karmaşığa İlkesi	205
2.11. Öğretimde Kolaydan Zora İlkesi	205
2.12. Öğretimde Günümüzden Geçmişe ve Geleceğe İlkesi	205
3. ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN GEREKLİLİĞİ VE SINIFLANDIRILMASI	206

4. EĞİTİMCİLERİN EĞİTİMİNDE ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN ÖNEMİ	210
5. EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİNDE İŞLENEN ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNDEN BAZILARI	215
5.1. ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ	215
5.1.1. Beyaz şapka.....	216
5.1.3. Siyah şapka	216
5.1.4. Kırmızı şapka	216
5.1.5. Yeşil şapka.....	216
5.1.6. Mavi şapka	216
5.2. İŞ BİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME YÖNTEMİ VE AYRILIP- BİRLEŞME (JIGSAW) TEKNİĞİ.....	218
5.3. BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ.....	220
5.4. ZİHİN HARİTASI	221
5.5. TERS YÜZ SINIFLAR (FLIPPED CLASSROOM)	224
ÖZET	227
KAYNAKÇA	230

10. BÖLÜM PROBLEME DAYALI ÖĞRENME

1. GİRİŞ.....	235
2. ÖĞRENME NASIL GERÇEKLEŞİR?.....	236
3. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN TARİHİ TEMELLERİ	238
4. PROBLEME DAYALI ÖĞRENME NEDİR?	239
5. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN HEDEFLERİ	241
6. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN ÖZELLİKLERİ	241
7. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN UYGULAMA BASAMAKLARI	244
8. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMEDE PROBLEMİN ROLÜ	247
9. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMEDE ÖĞRETMENİN ROLÜ	250
10. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMEDE ÖĞRENCİNİN ROLÜ	252
11. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMEDE DEĞERLENDİRME	254
12. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN AVANTAJLARI.....	255
13. PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN DEZAVANTAJLARI.....	258
14. PROBLEME DAYALI ÖĞRENME VE GELENEKSEL ÖĞRENMENİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	260
15. ÖRNEK PROBLEM SENARYOSU	261
15.1. Sazlıgöl nasıl kurtulur?	261
ÖZET	262
KAYNAKÇA	264

11. BÖLÜM YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ

1. GİRİŞ.....	269
2. YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI.....	270
2.1. Yükseköğretimde Teknoloji Entegrasyonunda Karşılaşılan Engeller.....	271
2.2. Yükseköğretimde Teknoloji Entegrasyonu için Öneriler.....	272
3. WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİ VE EĞİTSEL AMAÇLI KULLANIMI.....	275
KAYNAKÇA	282

12. BÖLÜM ÖĞRETİMDE SİNEMA KULLANIMI

1. GİRİŞ	285
2. SİNEMA NEDİR?	286
2.1. Görsel Algılama.....	286
2.2. Sinema Sanatı	287
2.3. EĞİTSEL FİLM TÜRLERİ.....	288
3. SEÇİLMİŞ FİMLERİN TANITIMI	295
3.1. Tema: İyi /Kötü Öğretmen.....	295
3.2. Tema: Kötü Ebeveyn/Ergenlik/Disiplinli Okul.....	298
3.3. Tema: Dahilik	300
3.4. Tema: Yöneticilik/Liderlik	302
3.5. Tema: Spor/Disiplin/Azım.....	304
3.6. Tema: Kültürel Farklılık/Dezavantajlılık.....	306
3.7. Tema: Ayrımcılık/Irkçılık.....	308
3.8. Tema: Engelli Bireyler.....	309
4. BİYOGRAFİ (Başarılı olmanın yolları).....	310
5. SORGULAMA/BİLİMSEL DÜŞÜNME	312
6. GİRİŞİMCİLİK.....	314
7. YOL GÖSTERİCİ BİLGELİK	316
SONUÇ YERİNE.....	317
KAYNAKÇA	317

13. BÖLÜM ÖĞRETİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. GİRİŞ.....	319
2. GÜVENİRLİK	320
2.1. Test-Tekrar test yöntemi.....	321
2.2. Paralel test yöntemi	321
2.3. Testi yarılama yöntemi	322
2.4. Kuder Richardson 20 ve 21 (KR 20 ve 21) Formülleri	323
2.5. Croanbach Alpha Katsayısı	324
2.6. Puanlama Güvenirliği.....	324
2.7. Güvenirliği Etkileyen Faktörler	325
3. GEÇERLİK.....	325
3.1. Kapsam Geçerliği.....	325
3.2. Yapı Geçerliği.....	327
3.3. Ölçüt Dayanaklı Geçerlik.....	327
3.4. Kullanışlılık.....	328
4. MADDE ANALİZLERİ	328
4.1. Madde Güçlüğü.....	328
4.2. Madde Ayırt Ediciliği	330
5. ÖLÇME ARAÇLARI	330
5.1. Yazılı Sınavlar	331
5.2. Açık Kitap Sınavı.....	331
5.3. Tercihli Soru Sınavlar	331
5.4. Evde Yanıtlanan Sınav (Takehome)	331
6. ÇOKTAN SEÇMELİ TESTLER	333
6.1. Cevabı Kesin Olan Çoktan Seçmeli Maddeler	334
6.2. En Doğru Yanıtı Barındıran Çoktan Seçmeli Maddeler	334
6.3. Cevabı Gizlenen Çoktan Seçmeli Maddeler	334
6.4. Bileşik Yanıtlı Çoktan Seçmeli Maddeler.....	335
7. PERFORMANS TESTLERİ	339
7.1. Kontrol Listesi	341
7.2. Dereceleme Ölçekleri	341
7.3. Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik)	342
8. YÜKSEKÖĞRETİM AKREDİTASYONUN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME AÇICINDAN İNCELENMESİ	344
ÖZET	346
KAYNAKÇA	348

14. BÖLÜM

YASAL METİNLERDE ÖĞRENCİ HAK VE ÖDEVLERİ

1. GİRİŞ: TÜRKİYE’DE YÜKSEKÖĞRETİMİN AMACI VE GÜNCEL İSTATİSTİKLER.....	349
2. YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ HAKLARI.....	350
2.1. Genel Haklar.....	351
2.1.1. Eşit Muamele Görme	351
2.1.2. Soru Sorma ve Öğrenme	351
2.1.3. Temsilci Seçme ve Seçilme, Temsilci Aracılığı İle Yönetime Katılma	351
2.1.4. Kültür, Sanat ve Spor Toplulukları Kurma ve Bunlara Üye Olma.....	351
2.1.5. Şikâyet Etme, Savunma ve İtiraz	352
2.1.6. Ders Muafiyeti.....	352
2.1.7. Mazeretli ve İzinli Sayılma	352
2.2. Kurum İçi ve Kurumlar Arası Geçiş Hakkı	354
2.2.1. Kurum İçi Programlar Arası Yatay Geçiş	355
2.2.2. Kurumlar Arası Yatay Geçiş	355
2.2.3. Diğer Yükseköğretim Kurumlarından Geçiş	356
2.2.4. Yurtdışında Bir Yükseköğretim Kurumundan Yurt İçi Yükseköğretim Kurumuna Yatay Geçiş	356
2.3. Çift Anadal ve Yan Dal Öğrenim Hakkı	356
2.4. Değişim Programlarına Katılım Hakkı.....	357
2.5. Kayıt Dondurma ve Özel Öğrencilik Hakkı.....	357
3. Yükseköğretimde Öğrenci Ödevleri (Sorumlulukları).....	358
3.1. Devam Zorunluluğu ve Mezuniyet.....	358
3.2. Davranışsal Ödevler (Sorumluluklar).....	361
ÖZET	362
KAYNAKÇA	362

15. BÖLÜM

EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

1. GİRİŞ.....	363
2. EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ PROGRAMINA DÖNÜK İLGİLİ LİTERATÜR	366
3. KSÜ EĞİTİCİ EĞİTİMİ PROGRAMININ TASARIMI	369
4. PROGRAMIN AMAÇ VE HEDEFLERİ	369
5. EĞİTİCİ EĞİTİMİ PROGRAMI YÜRÜTÜCÜ BİRİMLER.....	371
6. ÖĞRENME ORTAMI VE YÖNTEMİ	371
7. PROGRAM İÇERİĞİ.....	372

8. DEĞERLENDİRME.....	373
9. EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ PROGRAMINA KATILAN AKADEMİSYENLERİN PROGRAM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	375
9.1 Programın Katkısı.....	375
9.2 Programa Yönelik Olumsuz Eleştiri ve Öneriler	377
10. SONUÇ.....	380
ÖZET	382
KAYNAKÇA	383

1. BÖLÜM

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI VE İŞLEVİ

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÇETİN - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1118-0740

Doç. Dr. Serkan ÜNSAL - Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0367-0723

Hazırlık Soruları

Eğitimde sık kullanılan temel kavramlar nelerdir?

Eğitimde sık kullanılan temel kavramları nasıl tanımlarsınız?

Eğitimin özellikleri nelerdir?

Öğrenme nasıl gerçekleşmektedir?

Eğitim türlerini sınıflandırarak birbirleriyle ilişkilerini açıklayınız?

Formel ve informel gerçekleşen eğitime örnekler veriniz.

Eğitimde örtük programın önemi nelerdir?

Eğitimin amacı ve işlevleri nelerdir?

1. GİRİŞ

Teknolojinin getirdiği kaliteli iletişim ve kolay ulaşım sayesinde bilginin yayılma hızı her geçen gün katlanarak artmaktadır. Bilginin yayılması değişimlere öncülük etmektedir. Değişim özünü oluşturduğu bilgi sayesinde ani ve hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Ülkeler, toplumlar, örgütler, sektörler, kurumlar ve kuruluşlar akşamdan sabaha kısa bir süre içinde tüm kurallarını ve sistemlerini değiştirebilmektedirler. Değişikliklerle birlikte değişimi gerçekleştirecek ve değişime

uyum sağlayacak nitelikli bireylere ihtiyaç artmakta, nitelikli bireyler ise eğitimle yetiştirilmektedir.

Eğitim; siyasal, kültürel, bilimsel ve teknolojik anlamdaki kalkınmaların ana faktörü olarak kabul edilmekte, özellikle ekonomik kalkınma için gerekli olan beşeri sermayenin oluşturulması ancak eğitimle mümkün olabilmektedir (Parziale ve Scotti, 2016). Diğer taraftan eğitim, toplumu ortak değerler etrafında birleştirerek toplumsal dayanışma gerçekleştirmekte (Akyüz, 2018: 153), bireylerin toplumun kurallarını öğrenip içselleştirmesini sağlayarak da toplumsal düzenin korunmasına katkı sunmaktadır. Eğitimle bireyler; zamanla üyesi olduğu toplumun inancını, değer yargılarını, davranış kalıplarını, ilişki biçimini öğrenerek sosyal bir varlık hâline gelmektedir (Ünsal ve Korkmaz, 2018; 36). Eğitim; bireyin topluma uyumu, kendini geliştirmesi, bilgi ya da bilgelik elde etmesinin yanında insanların ruhsal ve fiziksel dünyalarını değerli kılmak için de önemli bir araç olarak kabul edilmektedir (Lee, 2019). Bu yüzden eğitim; küresel aktörlerin, ülkelerin, toplumların, bireylerin ilgi alanlarının merkezinde yer almaktadır. Ülkeler eğitimlerinin niteliğini artırmak için çeşitli araştırmalar yapmakta ve kurumlar açmaktadır. Bu kurumların başında da üstlendiği sorumluluklarla üniversiteler gelmektedir.

Üniversiteler birey ve toplumun eğitimi açısından birçok işlevi yerine getirmektedir. Bu işlevlerini yerine getirirken zamana ve mekâna bağlı olarak farklı yaklaşım, yöntem ve teknikleri benimsenmektedirler. Son zamanlarda internetin teknolojiye entegrasyonu sonucu uzaktan eğitim, tekno-pedagojik eğitim, e-öğrenme, harmanlanmış öğrenme, dijital öğrenme, hayat boyu öğrenme gibi yeni öğrenme yaklaşımlarının ortaya çıkması üniversitelerin eğitim ve öğrenme sürecindeki işlevlerini çeşitlendirmiş ve sorumluluğunu artırmıştır. Aynı zamanda eğitimle ilgili yeni kavramların kullanılmasına neden olmuştur.

Her disiplinin olduğu gibi eğitiminde kendine özgü bir dilli ve kavramları vardır. Eğer kavramlar farklı anlamlarda kullanılırsa, içerik okuyucular tarafından farklı değerlendirmelere, kavram kargaşasına ve kavram yanılgısına neden olmaktadır. Bu yüzden disiplinlerde dil birliğinin olması önemli olarak görülmektedir. Bu kapsamda bu bölümde eğitim alanında sık kullanılan kavramlar açıklanacaktır.

2. EĞİTİMLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1. Eğitim

Eğitim, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze var olan evrensel, güncel ve önemli bir olgudur (Avcı, 2012; Oktay, 1991; Yücel, 2010). Eğitim olgusunun evrensel ve güncel olmasının nedeni insanın eğitime duyduğu derin ve bitmeyen

ihtiyacıdır (Koçyiğit ve Eğmir, 2015). İnsan; başkasının bakımına, yardımına ve yetiştirmesine muhtaç olarak hayata gözlerini açar (Tozlu ve Yayla, 2006: 22). Bunun yanında insan, uzun çocukluk dönemine sahip bir varlık olarak eğitilebilme yetisi ile donatılmıştır. İnsanın bu yetisini en iyi şekilde kullanabilmesi toplumun kendisine sunacağı eğitim olanaklarına bağlı olarak değişim göstermektedir (Ok-tay, 2015: 2).

Sözlük anlamında bir şeyi geliştirmek, yetiştirmek, yetkinleştirmek anlamlarına karşılık gelen eğitim kavramının Latince'deki karşılığı 'educere' sözcüğü olup bakım ve yetiştirme anlamlarına gelmektedir. İngilizce'deki karşılığı ise 'educate' olan kavramın terbiye etmek, yetiştirmek, okutmak gibi anlamlara karşılık geldiği görülmektedir. Eğitim kavramı Türkçede eğmek fiilinden türetilmiş olup; bük-mek, uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, geliştirmek, alıştırmak, egemenlik altına almak, yenilgiye uğratmak, ezmek, kırmak, yönlendirmek gibi anlamlara karşılık gelmektedir (Şişman, 2006: 4-5). Türkiye'de eğitim kavramı yerine uzun süre maarif ve terbiye kelimeleri kullanılmıştır. Maarif marifetin çoğuludur. Maarif irfan kökünden gelmektedir. İrfan ilim, hüner, marifet gibi anlamları taşımaktadır. Terbiye kelimesi ise rab kelimesinden gelmektedir. Kelimenin lügat manası, besleyip, yetiştirme, büyütme, ilim, edep, öğretmen ve alıştırma gibi anlamları içermektedir (Tozlu ve Yayla, 2006: 22). Eğitimin hem bireysel hemde toplumsal yaşamdaki öneminden dolayı birçok bilim adamı tarafından etimolojik anlamının dışında farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir.

Genel anlamıyla eğitim, insanları belirli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanların kişiliğinde farklılaşma olmaktadır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan ve Erden, 1998: 12). Eğitim bireyin doğuştan getirdiği, gizil güçlerini açığa çıkarma ve bunları yeteneğe dönüştürme süreci olarak da tanımlanmaktadır (Karlı, 2003). Eğitim, insanın kişiliğini besleme süreci ve insan sermayesine yapılan yatırım olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda eğitim, bireyin bilgiyle beslenmesi ve mevcut yetilerinin ortaya çıkarılması sürecidir (Köktaş, 2007: 7). Eğitim bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve toplumsal yeteneklerinin kendisi ve toplum için geliştirilmesi durumudur. Kısaca bireyin bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir (Yücel, 2010: 10).

Multi-disipliner bir kavram olan eğitim; sosyoloji, psikoloji, ekonomi, hukuk, antropoloji gibi birçok disiplinin ilgi alanına girmiştir. Bu ilgi eğitime ilişkin farklı tanımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Farklı disiplinlerde eğitim tanımları Tablo 1'de yer aldığı gibi yapılabilir.